

HRVATSKI *glasnik*

XXXV. godina, 46. broj

13. studenoga 2025.

cijena 300 Ft

FOTO: BRANKA PAVIĆ BLAŽETIN

„Škrinja” – Kuća podravske baštine

10. i 11. stranica

Kulturni festival u Kemlji

4. stranica

Večer sevdaha

6. stranica

VI. Susret hrvatskih zborova

7. stranica

Natjecanje bez gubitnika

Dvorana je puna. Uzbuđenje je u zraku. Jasno je da će nam nadolazeći trenutci ispuniti i srce i dušu. Pjesmom. Mladi Hrvati pristigli su ne samo iz različitih regija nego i iz različitih zemalja kako bi nam otpjevali svoje omiljene pjesme.

Na osvjetljenu pozornicu izlaze jedan po jedan. U okrilju uhodanog orkestra iza njih i rojem raspoložene publike pred njima, započinju svoje interpretacije. Uzbuđeno, iskreno, šarmantno, nježno, samouvjereno, ozbiljno, lepršavo. Svatko na svoj način. Jer svatko je različita osobnost, poseban sam po sebi. I dok upijam njihove nastupe svim osjetilima, nemam osjećaj da je ovo natjecanje. Jer mladi se pjevači natječu. Prisustvujemo natjecanju u pjevanju. A opet sve prisutne prožima neporeciv osjećaj zajedništva. Pa ni u svojim uvodnim predstavljajima mladi ne ističu kako im je samo pobjeda pred očima. Upravo suprotno, odreda naglašavaju koliko im je lijepo što su ovdje, što su se upoznali i družili tijekom priprema, pjevajući.

Ipak, radilo se o natjecanju, a mladi natjecatelji nisu osvajali smo svojim zrelim razmišljanjem nego i neospornim talentom. Zadali su žiriju nelak zadatak. Ali i važan. Jer je važno slaviti izvrsnost. Ne bojati se istaknuti njome. Srećom, ne živimo u vremenu gdje se izričemo pod krinkom podjednakosti čak i u umjetničkom pogledu, da ne bismo izazvali zavist. Jer izvrsnost se treba slaviti, njoj se diviti, ona je začim našoj svakodnevnici i čini naš život ljepšim. Kad se god nađem u blizini izvrsnosti, ovaj put glazbene, to mi daje polet, vjetar u leđa, inspiraciju za ostvarenje snova.

Bilo je to natjecanje koje briše granice na karti, koje nas uz glazbu ujedinjuje. Natjecanje bez gubitnika.

Kršul

GLASNIKOV TJEDAN

„Prema zakonu parlamentarni izbori moraju se održati u godini redovitih izbora, i to u travnju ili svibnju. Izbore će raspisati predsjednik republike najmanje 72 dana prije dana glasanja.”

Sljedeći parlamentarni izbori u Mađarskoj održat će se u proljeće 2026. Točan datum izbora određuje aktualni predsjednik republike u skladu s Ustavom i Zakonom o izbornom postupku iz 2013. (XXXVI. zakon).

Prema zakonu parlamentarni izbori moraju se održati u godini redovitih izbora, i to u travnju ili svibnju. Izbore će raspisati predsjednik republike najmanje 72 dana prije dana glasanja.

Na temelju dosadašnje prakse očekuje se da će se izbori održati u travnju 2026. Iako službeni datum još nije objavljen, prema izjavama vladinih političara očekuje se da će se izbori održati u nedjelju 12. travnja 2026.

Što se tiče nadolazećih parlamentarnih izbora 2026. godine – od 1. listopada 2025. moguće je registrirati kandidacijske liste, uključujući i manjinske (liste državnih narodnosnih samouprava). Ako se izbori doista održe 12. travnja, liste treba predati najkasnije 12. veljače. Hrvatska državna samouprava također će postaviti listu za svojeg predstavnika u Mađarskom parlamentu. Prvi s liste HDS-a automatski, i s jednim glasom, ulazi u Mađarski parlament i ima status glasnogovornika – ostvaruje sva zastupnička prava osim najvažnijeg, a to je pravo glasa.

U hrvatskom biračkom popisu 1. listopada 2025. bilo je upisano 2455 birača koji bi mogli glasati za državnu listu HDS-a da su izbori toga dana. Birači se u registar mogu upisati ili odjaviti u zakonski propisanom roku prije dana održavanja parlamentarnih izbora.

Objavljeni su detaljni propisi za izbore 2026. te je uvedeno nekoliko izmjena. Dvije uredbe objavljene su u vezi s izborima iduće godine, a ministar pravosuđa donio je odluke o brojnim pitanjima.

Prema Magyar Közlönyu, ministar pravosuđa usvojio je dvije uredbe koje stu-

paju na snagu 1. siječnja 2026. i koje reguliraju nadležnost izbornih ureda, uporabu informatičkih sustava i obrazaca te normativne iznose izbornih troškova, sustav obračuna i nadzor. Uredbama je također detaljno odredio normativne iznose izbornih troškova, pravila obračuna i sustav nadzora. I Hrvatska državna samouprava kao postavljatelj liste dobit će sredstva iz državnog proračuna za svoju kampanju.

NVI (Državni izborni ured) nakon raspisivanja izbora dužan je u svojem informatičkom sustavu revidirati i ažurirati podatke. Izborni ured najkasnije četrdeset dana prije dana glasanja uplaćuje predujam potpore u iznosu normativnih sredstava koja stoje na raspolaganju za parlamentarne izbore. Ministar je odlučio i o osobnim naknadama članova izbornih ureda i izbornih povjerenstava te članova biračkih odbora.

Uredba detaljno određuje zadatke izbornih ureda, krug podataka nacionalno zbrojenih izbornih rezultata, pravila za obavljanje informatičkih zadaća glavnih gradskih i županijskih upravnih ureda u vezi s izborima kao i obrasce koji se upotrebljavaju u izbornom postupku.

Početkom listopada, barem što se tiče Hrvata u Mađarskoj, javnih razgovora o kandidatima na budućoj HDS-ovoj listi nema. Ili ih barem Vaša urednica ne čuje i ne sudjeluje u kuloarima u kojima se o tome razgovara. Na rujanskoj Skupštini HDS-a zastupnik Pajrić pozvao je Skupštinu na izradu okvirnih kriterija koji bi se mogli primijeniti kod izbora, kako je on rekao, „najboljeg” kandidata. Pravo predlaganja i biranja kandidata za listu imaju svi, 31 zastupnik HDS-a, isključivo oni. A kandidat po zakonu može biti bilo koji punoljetni državljani Mađarske (Hrvat) koji prema mađarskim zakonima nije kažnjan.

Branka Pavić Blažetin

Čitajte i širite Hrvatski glasnik, tjednik Hrvata u Mađarskoj!

U PEČUHU OBILJEŽEN DAN HRVATSKOG SABORA

Gospodin generalni konzul Republike Hrvatske u Pečuhu Drago Horvat sa suprugom gospođom Sanjom Horvat u povodu Dana Hrvatskog sabora priredio je 10. listopada u Hrvatskom kazalištu Pečuh svečani koncert Tamburaškog sastava Astal iz Požege. Time je obilježen taj važan državni dan.

Na poziv su se odazvali brojni predstavnici društveno-političkog života županija koje su u nadležnosti Generalnog konzulata, veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj Mladen Andrić, glasnogovornik Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozo Solga te predsjednik Hrvatske državne samouprave Ivan Guban.

U svojem obraćanju generalni konzul Drago Horvat istaknuo je važnost obilježavanja Dana Hrvatskoga sabora podsjetivši na dobrosusjedske odnose hrvatskog i mađarskog naroda, na godine Domovinskog rata kad je Mađarska primila velik broj hrvatskih izbjeglica te na najnovija postignuća, među kojima i otvaranje posljednje dionice (Vc) autoceste koja povezuje Hrvatsku i Mađarsku od Budimpešte do granice s Bosnom i Hercegovinom.

U Republici Hrvatskoj 8. listopada obilježava se kao Dan Hrvatskoga sabora u

Veleposlanik Mladen Andrić i generalni konzul Drago Horvat

spomen na dan kad je 1991. godine Sabor Republike Hrvatske jednoglasno donio Odluku o raskidu svih državnopravnih veza s bivšom državom SFRJ. Tom je odlukom Sabor utvrdio da Republika Hrvatska više ne

smatra legitimnim i legalnim nijedno tijelo dotadašnje federacije te da ne priznaje valjanim nijedan pravni akt donesen u ime bivše SFRJ – koja kao takva više ne postoji.

Branka Pavić Blažetin

Usavršavanje nastavnika hrvatskoga jezika u matičnoj domovini

Kako doznaje Hrvatski glasnik, Hrvatska državna samouprava u suradnji s Hrvatskim pedagoškim i metodičkim centrom i ove je godine organizirala usavršavanje za nastavnike hrvatskoga jezika u matičnoj domovini. Program se održao u Pansionu „Zavičaj“ u Vlačićima na otoku Pagu od 18. do 21. rujna 2025. godine, a prijaviti su se mogli nastavnici iz dvojezičnih škola te iz škola s predmetnom nastavom.

Ovogodišnje usavršavanje obuhvatilo je niz tema koje su nastavnike upoznale s aktualnim stručnim pitanjima i novim pristupima u nastavi. O utjecaju mađarskoga jezika na hrvatski jezik Hrvata u Mađarskoj govorio je Vjekoslav Blažetin, asistent u Institutu za istraživanje migracija i predavač na Katedri za hrvatski jezik i književnost Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Pečuhu. On je također održao i predavanje o umjetnoj inteligenciji kao asistentu nastavnika. Balint Juhas, pisac, trener i coach, govorio je o stresu i izgaranju na poslu te o tome kako ga prevladati, a predstavio je i DISC metodologiju za razumijevanje ljudskoga ponašanja. Igor Ilić, univ. mag. prim. educ. i stručni voditelj projekta Folklorijade, održao je predavanja o baladama u šetanim kolima kao primjeru očuvanja nematerijalne kulturne baštine Republike Hrvatske te o inovativnom pristupu dječjem folkloru kroz radionicu plesa pod naslovom „Mi smo djeca vesela“. Radionice „Od prvih koraka do opraštanja 8. razreda“ vodila je Edita Horváth Paukovits, ravnateljica Hrvatskog vrtića, osnovne škole i gimnazije Mate Meršića Miloradića iz Sambotela, dok je Zsannett Vörös, ravnateljica Hrvatskog pedagoškog i metodičkog centra, izlagala o didaktičkim igrama za učenje jezika.

Pansion „Zavičaj“

Uz bogat stručni program sudionici usavršavanja imali su priliku i za zajedničko druženje na izletu brodom koji je uključivao vožnju od Novalje do Zrća i Metajne, kupanje te obilazak špilje u Velebitskom kanalu. Time je i neformalni dio programa dao dodatan poticaj za razmjenu iskustava i jačanje zajedništva među nastavnicima hrvatskoga jezika u Mađarskoj.

Branka Pavić Blažetin

KULTURNI FESTIVAL U KEMPLJI

Obilježena 35. godišnjica utemeljenja udruge „Društvo Gradišćanskih Hrvata u Ugarskoj”

U sklopu Kulturnog festivala gradišćanskih Hrvata 20. rujna u Kemlji je obilježena 35. godišnjica postojanja Društva Gradišćanskih Hrvata u Ugarskoj i 175. obljetnica rođenja gradišćanskohrvatskog svećenika, pjesnika i filozofa Mate Meršića Miloradića. Svečani program počeo je svetom misom u crkvi svetog Mihovila koju je predvodio fra Vjenceslav Tóth iz Budimpešte, kojem je uručeno i priznanje DGHU-a za osobit doprinos razvitku društvenog života gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj. Nakon mise slijedio je spomen-program u čast pjesniku Miloradiću te polaganje vijenaca na njegov grob, a zatim i kulturni program na kojem su nastupile gradišćanskohrvatske kulturne udruge: Hrvatski pjevački zbor iz Staroga Grada, Tamburaši iz Bizonje, HKD „Gradišće” Petrovo Selo, Pjevački zbor „Đurđice” iz Sambotela, KUD „Konoplje” iz Kemlje, Pjevački zbor „Mali Dunaj” iz Kemlje, „Kajkavci” iz Umoka i djeca kemljanskog dječjeg vrtića i osnovne škole. Uoči obljetnice DGHU-a dodijeljena su odličja osobama koje su svojim neumornim radom doprinijele razvoju kulturnog i društvenog života gradišćanskih Hrvata.

Bio je povijesni trenutak u životu gradišćanskih Hrvata kad su prije 35 godina, 16. lipnja 1990. godine, utemeljili DGHU kao prvo hrvatsko regionalno društvo u Mađarskoj (Narodne novine, 21. lipnja 1990.). Bio je to zapravo prvi korak da hrvatska nacionalna manjina u Mađarskoj počne razmišljati o svojim zasebnim hrvatskim organizacijama, izdvojivši se iz Demokratskog saveza Južnih Slavena, i da se počinje razmišljati o utemeljenju jednog zemaljskog saveza Hrvata u Mađarskoj – Saveza Hrvata u Mađarskoj, koji je utemeljen u studenome 1990. u Sambotelu.

Gradišćanski Hrvati ni tada nisu željeli drukčije od onoga što žele danas – očuvati ono što je njihovo bez toga da se izoliraju od Hrvata drugih etničkih skupina. Na tom povijesnom skupu izabrano je rukovodstvo nove organizacije: za predsjednika je izabran Franjo Pajrić te su izabrana četiri potpredsjednika – dr. Mijo Karagić, Štefan Dumović, Mici Štipković, Laci Škrapić. Za tajnika je izabran Geza Völgyi. Na toj su sjednici pročitani prijedlozi koji su bili temelji za

Nagrađeni s predsjednikom „Društva Gradišćanskih Hrvata u Ugarskoj” Vinceom Hergovićem

razvoj hrvatske zajednice u demokratskom društvu. Među ostalima to je bilo sazivanje kongresa za utemeljenje Saveza Hrvata u Mađarskoj, za samostalne hrvatske medije, učenje hrvatskog jezika u odgojno-obrazovnim ustanovama (već je tad među prijedlozima bilo učenje hrvatskog jezika u gimnazijama u Šopronu i Sambotelu), potreba za hrvatskim svećenicima i zastupanje interesa Hrvata u Mađarskoj.

Gradišćansko društvo tijekom više desetljeća mnogo je toga ostvarilo pod predsjedavanjem sljedećih predsjednika: Franjo Pajrić st., Vince Hergović, Matilda Bölcs, Marija Pilšić, Čaba Horvat, dr. Andraš Handler. Od 2016. godine organizaciju ponovno vodi Vince Hergović, koji se na obilježavanju 35. obljetnice osvrnuo na dostignuća organizacije te govorio i o sadašnjem stanju. Spomenuo je izvrsnu djelatnost gradišćanskih Hrvata na kulturnom polju, djelovanje mnogih kulturnih udruga, vrijedne programe koji se organiziraju u regiji, npr. shodišća u Celje ili

hodočašća k statui Celjanske Madone, učenje hrvatskog jezika u odgojno-obrazovnim ustanovama, pokretanje gimnazije u Sambotelu i drugo.

Tijekom godina nekolicina osoba posebno se istaknula u kulturnom i društvenom životu gradišćanskih Hrvata, pa su njima na svečanosti dodijeljena Odličja za osobit doprinos razvitku društvenog života gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj. Odličja su dodijeljena Julianni Milkovits Ronczai, Lizi Wojnisek Takács i Franciju Némethu iz Kemlje, Evi Schmidt Schmatovich iz Bizonje, Franciju Völgyiju iz Vedešina i Peteru Skrapitsu iz Petrova Sela.

Kulturni festival gradišćanskih Hrvata predstavio je bogatstvo glazbene kulture i folklora regije s programskim točkama brojnih kulturnih udruga iz Staroga Grada, Kemlje, Bizonje, Sambotela, Petrova Sela i Umoka.

Sastavila: Beta
Foto: Balázs Talpas

Fra Vjenceslav Tóth s priznanjem

Učitelj mentor iz Hrvatske za pomurske učenike

Hrvatska samouprava Zalske županije posebno se brine za očuvanje hrvatskog jezika. Upravo zbog toga još u veljači ove godine pokrenula je mrežne tečajeve za vijećnike hrvatskih samouprava i članove tamburaških sastava. Drugi je njezin projekt po pitanju njegovanja hrvatskog jezika dovođenje učitelja mentora u hrvatske osnovne škole. Od sredine rujna svakog utorka iz Hrvatske, tj. iz Osnovne škole Jože Horvata iz Kotoribe, stiže učitelj mentor Robert Katanec. On pomaže učenicima viših razreda u komunikaciji na hrvatskome u osnovnim školama u Keresturu i Boršfi.

„Znamo da je u našoj regiji najveći problem to što djeca nakon završene hrvatske osnovne škole nemaju mogućnost besplatno učiti hrvatski jezik. Oni koji sviraju tamburu donekle ostaju u kontaktu s jezikom te je vidljiv i njihov interes za učenjem, pa smo za njih namijenili mrežni tečaj. Trebamo priznati i to da među zastupnicima hrvatskih samouprava ima dosta onih koji slabo govore hrvatski jezik, pa smo i njima htjeli pomoći s tečajem. Drugo – što smo već također duže vrijeme željeli, a sad smo uspjeli ostvariti – angažiranje je učitelja mentora u školama kako bi učenici vježbali komunikaciju s izvornim govornikom“, rekla je predsjednica Hrvatske samouprave Zalske županije Anica Kovač u keresturskoj osnovnoj školi nakon što je predstavila učitelja Roberta Katanca.

Predsjednica Anica Kovač predstavlja učitelja iz Hrvatske Roberta Katanca

Rad s učiteljem u šestom razredu

Učitelj mentor iz matične domovine učitelj je razredne nastave i hrvatskog jezika s više godina iskustva. On je već prije nekoliko godina poučavao u keresturskoj školi i tamburu i hrvatski jezik u organizaciji Hrvatske samouprave Kerestura, no nakon pandemije to je prekinuto. Do kraja prvog polugodišta osigurana su sredstva za poučavanje, rekla je gđa Kovač, iz potpore od Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Hrvatske. Za dalje će također pokušati pronaći sredstva

jer bi voljeli da učenici završnih razreda imaju stabilno znanje hrvatskog jezika s kojim mogu polagati ispite prvog ili možda srednjeg stupnja.

Na satu hrvatskoga jezika učenici 6., 7. i 8. razreda razdvojeni su u dvije skupine – jedna skupina vježba s učiteljem Robertom, a druga uobičajeno s učiteljicom. Na taj način mnogo se više vježba komunikacija. U Boršfi su odabrani nadareni učenici iz raznih razreda za sat komunikacije s učiteljem

mentorom. „Još 2017. godine dolazio sam u kerestursku školu, isto je to bio jedan projekt, i odonda smo u kontaktu. Sudjelovao sam u Zrinijadi, redovito dolazim na utrke, a tu sam i kad treba neka stručna pomoć. Radujem se da je ponovno pokrenuto poučavanje jezika. Ponajprije radim jezične vježbe, komunikaciju na temu i na onu nastavnu cjelinu koju inače uče na satovima hrvatskog jezika. Pod dojmom sam kad vidim kako se Hrvati na ovim područjima bore da očuvaju svoj jezik i kulturu. Mislim da bi s druge strane trebalo imati više sluha za to jer, kako ja vidim, to uopće nije jednostavno u okruženju većinskog naroda. Vrlo me veseli da su učenici jako aktivni, iznenađen sam njihovim znanjem. Razumiju moja pitanja, moje upute, s jednostavnim rečenicama znaju i odgovoriti, a nadam se da će nakon nekoliko sati komunikacija ići još bolje“, rekao je učitelj Robert te dodao kako nedostaje most na Muri koji je obećan već desetljećima jer se ovako iz Kotoribe putuje više od 40 kilometara. Kad bi postojao most, stigao bi za 10 minuta jer su mjesta udaljena dva-tri kilometra. Nada se da je i ovaj projekt pravi dokaz za to koliko bi važno bilo da se izgradi most.

Beta

VEČER SEVDAHA, PJESME I HARMONIKE U BAJI

U Kulturnom centru bačkih Hrvata u Baji 10. listopada ove godine priređena je Večer sevdaha. Bila je to jubilara peta glazbena priredba u okviru tradicionalnih Hrvatskih glazbenih večeri koje su pokrenute 2021. godine.

Već tradicionalna priredba daje priliku mladim nadarenim glazbenicima i vokalima da se predstave domaćoj publici, a ujedno predstavlja i renomirane i uspješne izvođače kao primjer mladima. Ovoga puta nastupili su Pjevački zbor „Dušenici” iz Dušnoka, mladi harmonikaši János Balog i Branislav Gruborović uz svojeg učitelja, majstora harmonike Radovana Marića, te vokalni solist Marko Križanović iz Subotice.

Nakon pozdravnih riječi ravnatelja Mladena Filakovića predstavio se dušnočki pjevački trio „Dušenici” pod vodstvom voditeljice Silvije Varga s dušnočkim rackim pjesmama, a u pratnji mladog dušnočkog harmonikaša Jánosa Baloga. Članice Ženskog pjevačkog zbora „Dušenici”, koji je osnovan 2017. godine, bile su srednjoškolke, a danas su već studentice. Zbor je osnovan radi učenja i usavršavanja hrvatskoga jezika uz očuvanje i njegovanje dušnočke pjevne tradicije, narodnih pjesama rackih Hrvata u Dušnoku i drugih subetničkih skupina Hrvata u Mađarskoj. Članice zbora redovito nastupaju na mjesnim dušnočkim programima i hrvatskim priredbama diljem naše županije. Prati ih mladi dušnočki harmonikaš János Balog, učenik bajske gimnazije „Bela III.”, ujedno i polaznik Programa Talentum Hungaricum, koji pruža mogućnost nastupa i predstavljanja mladim nadarenim glazbenicima i plesačima.

Pjevački zbor „Dušenici”

Branislav Gruborović, koji su izveli poznate narodne melodije.

Večer je okrunjena poznatim sevdalin-kama, koncertom vokala Marka Križanovića u pratnji harmonikaša Radovana Marića, koje su u publici pobudile snažne osjećaje, nostalgiju, toplinu i ljubav prema pjesmi i lijepim starim vremenima. Pjesme su većinom bile u novom aranžmanu, uz upečatljivo izvođenje Marka Križanovića i Radovana Marića.

Prvi solistički koncert Marko Križanović održao je 2019. godine, a tijekom proteklih

„Misija” iz Pečuha, s kojim je nastupao u Hrvatskoj, Slovačkoj, Srbiji i Mađarskoj. Godine 2023. objavio je pjesmu „Njeni svatovi” u izdanju Croatia Recordsa uz prateći glazbeni spot, 2024. pjesmu „Naša noć” te 2025. pjesmu „Luda glavo”. Ove godine u Subotici je obilježio desetu obljetnicu svojega rada, među ostalim, uz Tamburaški sastav „Misija” iz Pečuha.

Marko Križanović

János Balog, Radovan Marić i Branislav Gruborović

U nastavku glazbene večeri predstavili su se majstor i učenici – učitelj harmonike Radovan Marić i njegovi učenici János Balog i

godina ostvario je niz nastupa na glazbenim festivalima i koncertima. Istaknutu suradnju razvio je s Tamburaškim sastavom

Harmonikaš Radovan Marić, koncertni majstor Velikog narodnog orkestra RTV-a, našoj je publici poznat kao stalni član garskog Orkestra „Bačka”, s kojim već godinama surađuje.

Ravnatelj Kulturnog centra bačkih Hrvata na kraju je zahvalio svim sudionicima večeri i najavio sljedeću glazbenu večer u studenom – uz TS „SUGO” i Orkestar „Zantowerkli” pod vodstvom harmonikaša Zorana Barića iz Santova.

S. B.

VI. Susret hrvatskih zborova u Harkanju

U organizaciji Hrvatske samouprave Harkanja u Harkanju je 20. rujna održan VI. Susret hrvatskih pjevačkih zborova. Zborovi su i ovoga puta pristigli iz mnogih mađarskih krajeva, iz naselja u kojima žive Hrvati u Mađarskoj, na manifestaciju koja je postala nezaobilazan trenutak u godišnjem kulturnom kalendaru Hrvata u Mađarskoj.

Brizna domaćica i zamjenica predsjednice Hrvatske samouprave Harkanja Đurđa Geošić Radosnai sa svojom ekipom, članovima Mješovitog pjevačkog zbora Hrvata iz Harkanja i brojnim prijateljima i pomagačima, osigurala je prostor za druženje i pjevanje više od 150 sudionika. Došli su članovi zborova koji su se toga dana ponovno sreli u Harkanju, u koji rado dolaze. Došlo je 12 zborova, velik broj iz same Baranje, ali i iz Bačke te iz Peštanske i Zalske županije: domaćini – Mješoviti pjevački zbor Hrvata iz Harkanja, Muški zbor „Hrastina“ iz Udvara sa svircima koji su pratili oba zbora, Ženski pjevački zbor „August Šenoa“ sa svojim svircima – Tamburaškim sastavom „Misija“, Ženski pjevački zbor „Poganske snaše“ iz Pogana, Ženski pjevački zbor „Biser“ iz Kozara s harmonikašem Antušem Vizinom, Ženski pjevački zbor „Ružice“ iz Kalače, Ženski pjevački zbor iz Dušnoka, Ženski pjevački zbor „Jorgovani“ iz Erčina, Ženski pjevački zbor „Komšije“ iz Tukulje, oba zbora uz pratnju harmonikaša, Pjevački zbor i svirači KUD-a „Ladislav Matušek“ iz Kukinja, Ženski pjevački zbor iz Fičehaza uz pratnju harmonikaša te Ženski pjevački zbor iz Kačmara.

Članice Ženskog pjevačkog zbora „Biser“ iz Kozara

Članice Ženskog pjevačkog zbora iz Kačmara

Ženski pjevački zbor „August Šenoa“

Mješoviti pjevački zbor Hrvata iz Harkanja

Ženski pjevački zbor „Jorgovani“ iz Erčina

Zborovi su izveli po tri pjesme, pjesme iz svojega kraja i iz hrvatske glazbene tradicije, a mnogi od njih pjevali su popularne i dobro poznate dalmatinske note. Raspoloženje je bilo više nego ugodno, a na samom početku programa okupljene su pozdravili generalni konzul Drago Horvat i predsjednik HDS-a Ivan Gudan.

Kao i svake godine, prostor za održavanje susreta osigurala je harkanjska Osnovna škola „Pál Kitaibel“, u čijoj je blagovaonici bilo i druženje nakon koncerta. Hrvatska samouprava Harkanja ima izvrsnu suradnju s mjesnom osnovnom školom, kojoj pomaže u njegovanju i učvršćivanju veza i ostvarenju zajedničkih prekograničnih programa s bratskom školom „Ivana Brlić Mažuranić“ iz Orahovice.

Branka Pavić Blažetin

„Odisej pod murvom” s pjesnicima gradišćanskih Hrvata

I ove je godine, od 19. do 22. kolovoza u Zemuniku, održana multimedijaska manifestacija „Odisej pod murvom”, koja okuplja umjetnike – ponajprije književnike i slikare – kako iz Hrvatske, tako i Hrvate izvan Republike Hrvatske. Manifestacija obuhvaća književne susrete, likovne kolonije, izložbe slika, glazbeni program, radionice za djecu i mlade te predstavljanje knjiga. Idejni je začetnik i glavni pokretač događanja književnik rodom iz Zemunika Tomislav Marijan Bilosnić.

Sudionici književnog dijela ovogodišnjih, šesnaestih susreta „pod murvom” bili su brojni pjesnici, među njima i gradišćanski Hrvati iz Austrije i Mađarske: Ana Šoretić, Herbert Gassner, Robert Hajszan Panonski, Ingrid Klemenčić, Franjo Pajrić. Održana je i izložba koljnofskog umjetnika Ferenc Tashnera, dok je njegova kći Anikó Tashner darovala portret Tomislava Marijana Bilosnića kao znak zahvalnosti za promociju gradišćanskohrvatske kulture i umjetnosti manifestacijom „Odisej pod murvom” kao i za pomoć oko organiziranja jesenskih književnih susreta u Koljnofu.

Gradišćanskohrvatski pjesnici i umjetnici predstavili su se široj publici u Zadarskoj županiji svojim književnim opusom. Kako je napisao Tomislav Marijan Bilosnić, uz gore navedene pjesnike i umjetnike videovezom se predstavio i pučki gradišćanski recitator Joška Grubić Babra. Gost susreta bio je poznati hrvatski pjesnik Boris Domagoj Biletić.

dobno predstavljena i u Galeriji sv. Katarine Aleksandrijske u Zemuniku. U prostoru Caffè Gina organizirano je i predavanje o glagoljaškoj baštini zadarskog kraja koje je održao Dario Tikulin. U pjesničkom programu koji je uslijedio sudjelovali su književnici Ana Šoretić, Herbert Gassner, Robert Hajszan Panonski i domaćin manifestacije Tomislav Marijan Bilosnić. Glazbeni program izveli su Josip Čenić i austrijski orguljaš Karl Johannes.

Program se nastavio u srijedu 20. kolovoza u Ninu i Zemuniku. Gosti su posjetili ključne lokalitete ninske baštine – crkvu sv. Križa („najmanju katedralu na svijetu”) i sv. Nikolu u Prahuljama – te razgledali ninske vedute, stare kamene kuće, bunare i arheološke ostatke iz doba Liburna, Rimljana i hrvatskog srednjovjekovlja.

U Vijećnici Općine Zemunik Donji održano je predavanje „Gradišćanci u povijesti Crkve u Hrvatskoj” koje su izložili Herbert Gassner i Robert Hajszan Panonski. Gassner je govorio o Filipu Kaušiću, prvom rektoru zagrebačkog Teološkog sveučilišta, a Hajszan o Ignacu Horvatu i njegovim susretima sa zagrebačkim svećenstvom. Potom je uslijedio pjesnički i glazbeni recital u kojem su sudjelovali i članovi zemuničkog KUD-a „Sveta Kata” pod vodstvom Tamare Perić. U Bilosnićevim dvorima otvorena je izložba umjetničkih fotografija domaćina susreta „Svjetlost cvijeća”. Izložbu je otvorio Robert Hajszan.

Sljedećih dana program se nastavio brojnim predavanjima, izložbama, recitalima i koncertima, čime je 16. izdanje „Odiseja pod murvom” potvrdilo mjesto događanja kao jedne od najistaknutijih kulturnih manifestacija u Zadarskoj županiji koja je

ujedno most prema Hrvatima izvan Hrvatske – osobito gradišćanskim Hrvatima u Austriji i Mađarskoj.

Manifestaciju podržavaju Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Zadarska županija i Općina Zemunik Donji, a organizira je Udruga „3000 godina Za dar” iz Zadra.

Tomislav Marijan Bilosnić

16. MULTIMEDIJALNA MANIFESTACIJA

Udruga 3000 godina Za dar
Odisej pod murvom
Zemunik

Ovogodišnja manifestacija, sa središnjom temom obilježavanja 1100. godišnjice Hrvatskoga Kraljevstva, dodatno je proširila svijest o gradišćanskohrvatskoj kulturi, koja čuva baštinu starog hrvatskog dijalekta. Program posvećen Hrvatskom Kraljevstvu na prostoru Ravnih kotara – kolijevke hrvatskih kraljeva i kraljevskih gradova – Gradišćancima je približen i izložbom fotografija Tomislava Marijana Bilosnića „Pejzaži hrvatskog kraljevstva”, koja je prikazala prostor njihove pripadnosti domovini. U Caffè galeriji Gina u Zadru otvorena je izložba fotografija Tomislava Marijana Bilosnića pod nazivom „Simboli Nina”, isto-

TRENUTAK ZA PJESMU

Klaunove suze

*Dogodi se,
ča se ne bi smilo dogoditi.
Jednoga dana.
Prem dugovične vježbe.
Prem mnogoljetnoga iskustva.
Prem profesionalnoga prikazivanja.
Dogodi se.*

*Zamrznuta scena.
U samoti svoga hipca
stoji klaun na pozornici
i toči suze...*

Ana Šoretić

Predstavljena knjiga: Bunjevačke kraljice kao živa baština

Knjiga „Bunjevačke kraljice – Duhovski običaj bunjevačkih Hrvata“ autorica Milane Černelić i Tamar Štricki Seg predstavljena je u Subotici u HKC-u „Bunjevačko kolo“. Kraljice su skupina djevojčica i djevojaka u pratnji pastira (dječaka ili momaka) koja u povodu Duхова prolazi pjevajući ulicama i, kako se vjeruje, donosi blagoslov obiteljima. Odjevene u nošnju, djevojčice na glavi nose „krune“ od cvijeća koje simboliziraju proljeće.

Osim dviju autorica o knjizi su govorile i recenzentica izv. prof. dr. sc. Marijeta Rajković Iveta s Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu te urednica Katarina Čeliković. Objavljena u nakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, knjiga donosi prikaz običaja ophoda kraljica u bunjevačkih Hrvata u Bačkoj (Srbija i Mađarska) od kraja 19. stoljeća do sredine 20. stoljeća na temelju dostupne literature, a od sredine 20. stoljeća do današnjih dana na temelju terenskih etnoloških i etnomuzikoloških istraživanja dviju autorica. Autorice su prikazale sastav i nazive likova u povorci, odjeću i opremu kraljica, pripremu kraljica za ophode, opis ophoda prema sjećanju sudionika i promatrača, tumačenje starine i značenja pojedinih elemenata ophoda...

U knjizi je dana i melopoetska analiza glazbenih primjera i analiza plesnih obrazaca uz QR kodove koji vode do notnog materijala te audio i videozapisa na mrežnoj stranici ZKVH-a i na YouTubeu. Uvrštene su i „kraljičke pisme“ iz knjige „Bunjevačke kraljičke pisme“ (1996.) uz novije pjesme namjenski pisane za različite manifestacije. U pratećoj galeriji mogu se naći povijesne

fotografije (primjerice s početka 20. stoljeća), ali i fotografije kraljica u suvremenom dobu jer je riječ o živoj tradicijskoj baštini bunjevačkih Hrvata.

„Ovaj je običaj jedinstven, ali naravno da postoji i u drugim krajevima, na primjer u istočnom dijelu Hrvatske, u Slavoniji i Srijemu. Gorjanske kraljice su tako dospjele na listu UNESCO-ove nematerijalne baštine. Ipak, običaj u svakom kraju ima svoje specifičnosti. U osnovi je to isti običaj koji ima iste korijene. Promjene nastaju kad se nešto obnavlja, ali korijen je isti u prošlim obi-

čajima kad su oni živjeli kao živa baština. Sad su običaji obnovljeni i opet su živi. Oni sad opstaju u novim uvjetima i kad nemaju funkciju koju su nekad imali“, kaže jedna od autorica, prof. dr. sc. u mirovini Milana Černelić.

„Moj je doprinos ovoj monografiji etnomuzikološki pristup kraljicama. Obuhvaćene su analize 'pisama' koje kraljice izvode i svojevrсни obrazac plesnih pokreta koje one izvode u svojim ophodima. Tako smo analiziranjem došli do zaključka da postoji pet melodijskih obrazaca na koje kraljice formiraju svoje tekstove. I danas se upotrebljavaju tri obrasca pokreta uz pjevanje, odnosno 'ljeljanje' kraljica“, pojašnjava autorica Tamar Štricki Seg.

Tijekom večeri nastupile su i tri skupine kraljica: kerske, iz HGU-a „Festival bunjevački pisama“ i HKC-a „Bunjevačko kolo“.

Preuzeto: Hrvatska riječ

ŠKRINJA – KUĆA PODRAVSKE BAŠTINE

Jednu od svojih brojnih nekretnina u samom središtu Martinaca Kulturni i sportski centar „Josip Gujaš Džuretin“, čiji je utemeljitelj i održavatelj Hrvatska državna samouprava, nazvao je Kućom podravske baštine. Ta nekretnina (kuća) otvorena je 7. travnja 2024. godine, a 5. listopada 2025. otvorena je u njoj izložba pod nazivom „Škrinja“.

Na početku svečanosti, nakon svete mise, blagoslova i zahvale plodovima zemlje u mjesnoj crkvi, okupljeni su zajedno otpjevali svojevrсну podravsku himnu uz pomoć zvukova tamburice – „Podravino moja mila“.

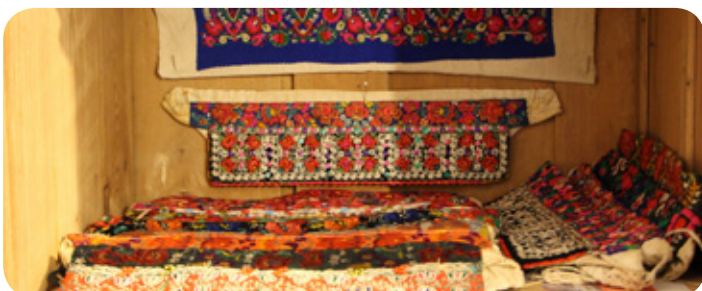
„Kuća podravske baštine“ – zgrada Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“ – projekt je ostvaren uz potporu Državnog tajništva za odnose s vjerskim i nacionalnim zajednicama Ureda predsjednika Vlade. U zgradu je uloženo 120 milijuna forinti, a obnovljena je postojeća dotrajala zgrada. Na otvaranju je rečeno kako će Kuća podravske baštine u budućnosti biti opremljena i djelovati kao muzej i mjesto gdje će biti izložen dio materijalne baštine podravskih Hrvata. Bit će ona i mjesto okupljanja zajednice, jedno od ključnih mjesta u predstavljanju kulture i za najmlađe naraštaje – koji će upoznati dio hrvatske bogate prošlosti, život hrvatskog čovjeka, tradiciju i kulturu te svijet predaka koji im je potpuno nepoznat.

Naglasio je kako je Hrvatska državna samouprava prije desetak godina utemeljila novu instituciju kako bi unaprijedila kulturni i društveni život Hrvata u Podravini, još više povezala hrvatska naselja te pomogla radu hrvatskih društava i samouprava.

Nakon otvaranja zgrade slijedilo je njezino opremanje, kupnja i nabava predmeta materijalne baštine te, napokon, i prezentacija učinjenoga. Podravci su bili širokih ruku, poklonili su neizmjereno materijalno blago prošlih vremena – blago predaka. Škrinja se ubrzo napunila bogatstvom Podravine. Svima njima zahvalila je v. d. ravnatelj Hrvatskog kulturnog i sportskog centra „Josip Gujaš Džuretin“ Vesna Velin, koja je među brojnim okupljenima poimence pozdravila generalnog konzula Dragu Horvata, glasnogovornika Hrvata u Mađarskom parlamentu Jozu Solgu i predsjednika HDS-a Ivana Gugana, koji se i obratio nazočnima u ime održavatelja ustanove – Hrvatske državne samouprave.

Predmete – zaista velik broj predmeta od kojih je uređena kuća i sobe u kući, napunjene škrinje i ormari – poklonili su u trajno vlasništvo ustanovi brojni pojedinci iz Martinaca i daljnjih sela. Katalog i inventar dobivenih predmeta još je u izradi s imenima darovatelja. Škrinje su uvijek bile važne u obiteljima, skupljale su se u njima tkanine, nošnje, sitnice i veće stvari. Napunila se „Škrinja“, baš kao i Kuća podravske baštine.

Izložbu su potpisale, uredile sobe i ormare s izabranim predmetima te postavile stolove ravnateljica mohačkog Muzeja „Dorothy Kanizsai“ Andrea Kolutác-Hasanović i etnografkinja toga muzeja Mirjana Éva Bosnyák Ecsenyi, koja se i obratila nazočnicima i otvorila izložbu. Okupljene i izložbu „Škrinja“ blagoslovili su martinčki župnik Ilija Čuzdi i šeljinski župnik Jozo Egri, rodnom iz Martinaca.

Vesna Velin zahvalila je svima koji su na bilo koji način pridonijeli tomu da se izložba sastavi. Rekla je: „Ovu zbirku osjećajte svojom jer bez vas nje ne bi ni bilo.“

Priča „Škrinja“ je započeta, ali nije do kraja ispričana. Cilj je nastaviti priču jer mjesta još ima: cilj je dotaknuti predmet, obučiti nošnju, izraditi tepih ili gibanicu i nastaviti graditi priču o sadašnjosti s čvrstim uporištem u poznavanju vlastite povijesti i života predaka.

Branka Pavić Blažetin

Ruža Solga Kapetanova, posljednja tkalja iz Martinaca, na „naredu“ – tkalačkom stanu pokazivala je kako se rade tepisi, dok je Kristina Šimara u kuhinji uređenoj kao prije stotinjak godina pokazivala kako se razvlači tijesto. Brojni pomoćnici koji su s Vesnom danima „snažili“ predmete i sobe divili su se izložbenome. Brojni, brojni volonteri.

Škrinja se univerzalno upotrebljavala u Europi od srednjeg vijeka do početka 20. stoljeća. Tijekom vremena imala je različitu namjenu – od spremanja stvari, vrijednih predmeta i dokumenata pa sve do pohranjivanja žita ili brašna. U 19. stoljeću škrinja je u seoskim kućama bila najrasprostranjeniji komad namještaja, a sadržavala je rublje, plahte i raznu odjeću za čitavu obitelj. Ona je redovito mijenjala lokalitet, ponekad i tijekom nekoliko generacija, jer se nasljeđivala po majci ili se upotrebljavala na putovanjima. Škrinja kao predmet ima osobito značenje u društvenom i privatnom životu ljudi kao materijalno svjedočanstvo nastalo u određenom vremenu i kulturnom okruženju.

Izvor: www.emz.hr/skrinja/hrv/index.html

DANI SELA U HRVATSKOM ŽIDANU

Treći vikend septembra (19. i 21.) bil je pun raznolikim i nezaboravnim programima u Hrvatskom Židanu. Tradicionalni Dani sela začeli su se jur u petak navečer, kada na fešti je guslao Pinka Band. Svojom muzikom i dobrom voljom stvorili su ugodnu atmosferu tako mjesto se je brzo napunilo s jačenjem i tancanjem.

U subotu su bili svečani događaji. Jedan vakov program je bil otvorenje „Hiža-mosta“. Ov novi zajednički stan je kod „kuća vrijednosti“ tako pomaže očuvanje lokalnih običaja, kulturnih vrijednosti i različitih zajedničkih događaja.

Ali što znači most?

„Fizički je most, most između dvi ulice, a drugačije je jedan most između prošlosti i sadašnjosti, a što se tiče trećeg razloga da

je most između hrvatstva i mađarstva i između mladine i starih ljudi“, rekla je Mirjana Steiner koja je puno radila s puno ljudim da bi ova hiža bila moguća.

Na programu su sudjelovali Mladen Andrić, veleposlanik Republike Hrvatske u Mađarskoj, László Rozmán, ravnatelj Školskog centra okruga Sárvár, i István Krizmanich, načelnik općine Hrvatskog Židana.

Istoga dana održano je i otvorenje obnovljene osnovne škole, koja sada učenike

dočekuje u modernim i obnovljenim razredima. Svečanost su obogatili školska djeca i mali tamburaši Židanskih Zvijezdica. Na večer su guslali Židanski bečari, koji su svojim veselim jačkama opet napravili veselu večer.

Vikend je završen u nedjelju svečanom svetom mašom i bjermanjom, što je biskup András Veres slavil. Ova maša imala je i posebno značenje jer je društvo slavilo i 150. jubilej crikve u Hrvatskom Židanu. Tako je bil zaokružen i značajan vikend koji će sako mu ostati u sjećanju.

Andraš Kovač

Svečana primopredaja obnovljene osnovne škole u Hrvatskom Židanu

Obnovljena osnovna škola u Hrvatskom Židanu svečano je predana 3. listopada 2025. Obnova škole počela je prije pet godina, kad je obnovljen krov, a u potkrovlju su uređene nove, moderne učionice i novi dodatni prostori. Najnovija obnova bila je zamjena prozora i nova izolacija. Obnova je uvelike pomogla učenju djece u školi.

„Sad nam je puno lakše jer imamo prostora za sve. Imamo posebnu učionicu za digitalnu kulturu, za ručni rad i za sve grupe odvojeno“, kaže Adrienn Tóth, ravnateljica škole. Škola ima učenike u razredima od prvog do četvrtog i pohađa je 35 učenika.

Na svečanosti su sudjelovali brojni ugledni gosti: Miklós Soltesz, državni tajnik za vjerske i narodnosne odnose Ureda premijera, László Rozmán, ravnatelj Školskog okruga Sárvár, István Krizmanich, načelnik Hrvatskog Židana, Vince Hergovich, načelnik Plajgora, József Kornfeind, načelnik Prisike, Zoltán Bánó, načelnik Lukindrofa, Mirjana Steiner, predsjednica Odbora za kulturu Hrvatske državne samouprave, Adrienn Toth, ravnateljica Područne škole Hrvatski Židan, Osnovna škola „József Bersek“ i, naravno, mnogi iz sela i okolnih područja bez čije pomoći i podrške škola ne bi mogla postići ovakav razvoj.

Sljedeći korak u procesu obnove škole bit će njezino prilagođavanje za osobe s invaliditetom. Mještani i djeca koja pohađaju židansku školu vrlo su ponosni i zadovoljni što je škola doživjela tako velik razvoj u samo pet godina.

Svečana primopredaja protekla je u posebnoj i opuštenoj atmosferi zahvaljujući izravnosti državnog tajnika i veselom dječjem nastupu.

Andraš Kovač

Mala stranica

Natjecanje iz likovne kulture „Nikola i Petar se igraju u dvorcu”

U povodu Dana Zrinskih u keresturskoj Osnovnoj školi „Nikola Zrinski” održano je natjecanje za učenike pomurskih škola i partnerskih ustanova iz Hrvatske u likovnom ostvarenju. Zadatak je bio oslikati djetinjstvo poznatih velikana Nikole i Petra Zrinskog pod sloganom „Nikola i Petar se igraju u dvorcu”. Mladi likovnjaci u roku od dva sata trebali su u tehnici po svojem izboru prikazati kako su se u ono doba djeca igrala. Budući da su sudionici poznavali njihovu povijest, koja je poznata po borbama protiv neprijatelja, najviše ih je izradilo prizor borbenih igara.

Nagrađeni su najbolji radovi u četiri kategorije. U kategoriji 1. i 2. razreda prvo mjesto osvojila je Petra Sánta, drugo mjesto Sára Simon i Tamás Musztács, a treće mjesto Ábel Mihók. U kategoriji 3. i 4. razreda prvo

Radovi najuspješnijih učenika

Kreativni učenički radovi

Dodjela nagrada

mjesto pripalo je Alexu Répásu, drugo mjesto Evelin Sánta, treće mjesto Kamilli Kunecz i Emmi Kovacsics. U kategoriji 5. i 6. razreda prvo mjesto osvojila je Dora Fuš, drugo mjesto Enikő Sánta, treće mjesto Ilona Leich, a posebnu nagradu dobila je Vanda Horváth. U kategoriji 7. i 8. razreda prvo mjesto osvojila je Rihanna Majetić, drugo mjesto Dorina Czippán, a treće mjesto Hanna Szegedi.

Beta

SPOMEN-TRČANJE ZA NIKOLU ZRINSKOG

Osnovna škola „Nikola Zrinski” od početka školske godine svakog je tjedna organizirala trčanje do Novog Zrina za svoje polaznike. Učenici koji su se prijavili s učiteljicom dr. Erikom Rac svakog su petka trčali do spomen-parka Novog Zrina. Oni koji su izdržali do kraja na Spomen-danu Zrinskih nagrađeni su medaljama.

„U zdravom tijelu zdrav duh”, naglasila je učiteljica Erika na dodjeli nagrada te dodala kako trčanje nije skup sport. Noge su uvijek pri ruci, trčati se može bilo gdje, trčanje osvježava um i tijelo te razvija mišići. Zbog toga bi svakomu preporučila trčanje.

Zadanu daljinu uspio je pretrčati 41 učenik, što je bilo ukupno 30 kilometara, no bilo je učenika koji su trčali i više. Medalju su dobili sljedeći učenici: Zsófia Balogh, Kristóf Balogh, Zoé Horváth, Péter Kárász, Lia Mózes, István Proszenyák, Gréta Takács, Olívia Tarnai, Szonja Hóbor, Kincső Papp, Szofi Deák, Marcell Hajdu,

Svi trkači dobili su medalje

Flóra Mátek, Blanka Kuzma, Tamás Mikolán, Csongor Söveges, Vivien Varga, Hanna Szegedi, Hanna Török.

Oni koji su trčanje završili s odličnim rezultatima osim medalje dobili su i lovorov vijenac te priznanje „Junak Zrinskih”. To su bili sljedeći učenici: Lénárd Bence, Lara Mezei, Petra Sánta, Péter Sánta, Martin Wendler, Dániel Marton, Hanna Hervai, Enikő Sánta, Míra Vargovics i Dorina Czippán.

Beta

Prisjećanje na književnika, ravnatelja, učitelja

U organizaciji Hrvatske samouprave „Stipan Blažetin“, Osnovne škole „Katarina Zrinski“ i Hrvatskog kulturno-prosvjetnog zavoda „Stipan Blažetin“ u Serdahelu je 17. listopada u sklopu Pomurskih jesenskih književnih dana održan Spomendan Stipana Blažetina u osnovnoj školi u kojoj je radio kao učitelj i ravnatelj. Pomurske književne dane osmislilo je Društvo Horvata kre Mure još 2002. godine. Dani se odonda održavaju oko Blažetinova rođendana (24. listopada) kako bi se govorilo o njegovu stvaralaštvu i kako bi ga znali i mladi naraštaji.

Dodjeljivanje nagrada za kviz

U serdahelskoj osnovnoj školi svake se godine prisjećaju književnika Stipana Blažetina, čiji je rad zapravo i sastavni dio povijesti same ustanove, a i cijelog školstva Hrvata u Mađarskoj. U serdahelskoj ustanovi još uvijek rade njegovi nekadašnji učenici koji su, krenuvši njegovim stopama, i sami postali učitelji i učiteljice hrvatskog jezika ili razredne nastave. Međutim, mnogi od njih već su u mirovini ili su u drugim hrvatskim regijama i rade na hrvatskom polju (Budimpešta, Pečuh, Baja...). Ti učenici ili učenice još uvijek imaju neku osobnu uspomenu koja se svake godine osjeća na prekrasnom spomen-programu.

Serdahelski učenici i ove su se godine kratko prisjećali Blažetinova životnog puta – odakle je krenuo da bi stigao u Pomurje, gdje je stvarao i radio na tome da se očuva hrvatski jezik i kultura. Pročitali su nekoliko njegovih pjesama uz glazbenu pratnju, a prikazan je i odlomak iz filma o njemu. Program iz godine u godinu osmišljava učiteljica hrvatskog jezika Katica Lukač Brodač i uvijek pokuša u njega unijeti neke novitete.

„Građe o Stipanu Blažetinu ima dovoljno, pa možemo svake godine predstaviti nešto novo. Svake se godine rado pripremam jer se tih dana i ja prisjećam. On je bio čovjek kojeg se uvijek rado sjećamo. Bio je uvijek pri ruci kad nam je trebala pomoć, bio nam je uvijek podrška, imao je dobar smisao za hu-

mor. I bio je vrlo dobar čovjek“, prisjetila se učiteljica.

Budući da je ove godine Hrvatska samouprava Serdahela raspisala likovni natječaj o njegovu romanu „Bodoljaši“, predstavljen je mali odlomak iz tog dječjeg romana. O romanu se mnogo pričalo i na satovima hrvatskoga jezika jer je to tema koja zanima i djecu.

Tamburaški sastav serdahelske škole

Prije svečanosti održan je kviz za više razrede pod naslovom „Tko je bio Stipan Blažetin?“. Iz svakog razreda sudjelovalo je četvero učenika koji su trebali pismeno odgovoriti na razna pitanja, a nakon zbrajanja rezultata na svečanosti su dodijeljene nagrade svakoj družini. Hrvatska samouprava „Stipan Blažetin“ prethodno je raspisala likovni natječaj pod naslovom „Roman Bodoljaši se oživljava – Što si ti vidjela/vidio?“ za učenike pomurskih osnovnih škola. Nagrade malim umjetnicima dodijeljene su također u sklopu svečanog programa.

Polaganje vijenaca

Obitelj Stipana Blažetina prošle je godine utemeljila Nagradu „Stipan Blažetin“ koja se dodjeljuje učeniku ili učenici osmog razreda s odličnim znanjem hrvatskoga jezika. Ovogodišnja je dobitnica nagrade Zselyke Csire, odlična učenica. Aktivno sudjeluje u svim školskim priredbama hrvatskog sadržaja, a i u drugima. Svake godine sudjeluje na državnom natjecanju u kazivanju poezije i proze gdje je postigla zavidne rezultate. Prošle je godine na državnom natjecanju iz hrvatskog jezika (OÁTV) osvojila 1. mjesto. Vrlo rado prihvaća se zadataka u programima hrvatskog sadržaja: Dvojezična konferencija, Spomendan Stipana Blažetina, Croatijada – Projektna tema u Santovu, Spomendan Katarine Zrinski, natjecanje u kazivanju poezije i proze. Ni jedan program ne odvija se bez nje, bilo da je riječ o recitiranju, čitanju ili glumi. Uzornim ponašanjem primjer je i svojim vršnjacima. Iako je Zselyke dijete mađarskih roditelja, ljubav i poštovanje prema hrvatskom jeziku, kulturi i baštini dokazala je time što je usvojila hrvatski jezik i kulturu, a time je postala punopravna članica hrvatske zajednice. Zselyke i nakon završetka osnovne škole želi učiti hrvatski jezik i položiti barem ispit srednjeg stupnja. Nagradu joj je u ime obitelji uručila Bernadeta Blažetin.

Na kraju programa predstavnici osnovnih škola iz Kerestura (ravnateljica Beata Herman), Serdahela (ravnatelj Zsolt Trojkó) i partnerske škole iz Draškovca (ravnateljica Margit Mirić), načelnik Serdahela Stjepan Mihović, predsjednica Hrvatske samouprave Zalske županije Anica Kovač i dopredsjednica Hrvatske samouprave Serdahela Silvija Krimmel položili su vijence kod spomen-ploče Stipana Blažetina.

Beta

Ljetna škola hrvatskoga jezika za nastavnike iz dijaspore na Krku

U organizaciji Hrvatske samouprave Šeljina od 13. do 17. rujna održana je osma Ljetna škola za nastavnike hrvatskoga jezika i novinare iz dijaspore. Program je okupio polaznike iz Mađarske, Hrvatske i Austrije radi jačanja jezičnih kompetencija, stručnog usavršavanja te učvršćivanja veza između domovine i hrvatskih zajednica izvan Republike Hrvatske.

Organizacijski odbor predvodila je prof. dr. sc. Sanja Vulić, voditeljica Ljetne škole, a u radu su sudjelovali i dr. sc. Lidija Bogović, suradnica i tajnica škole, te Robert Ronta, predsjednik Hrvatske samouprave Šeljina. Nastava se održavala u Maloj vijećnici Grada Krka, koji je ustupio prostor za program. Škola se održavala uz financijsku potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Škola je osmišljena interdisciplinarno – obuhvatila je predavanja, jezične vježbe i terensku nastavu. Na rasporedu su bile teme poput stanja hrvatskoga književnog jezika danas, normi standardnog jezika, gramatičkih i pravopisnih vježbi te tvorbe stranih riječi u hrvatskom jeziku. Poseban naglasak stavljen je i na kulturno-povijesnu baštinu. Sudionici su posjetili Svetište Majke Božje Goričke, Gradsku galeriju u Crikvenici te otok Cres, gdje su pratili predavanje o prirodnim, povijesnim i dijalektnim zanimljivostima otoka te o filozofiji i učenju Frane Petrića.

„Od samih početaka Ljetne škole naglasak je bio na tri ključne sastavnice: kabinetskoj nastavi u dvorani, predavanjima i vježbama vezanima uz hrvatski jezik te na terenskoj nastavi, koja zauzima iznimno važno

mjesto u programu“, istaknula je prof. dr. sc. Sanja Vulić, voditeljica Ljetne škole.

Dvojezična mađarsko-hrvatska narodnosna osnovna škola „Geza Kiss“ iz Šeljina od samih početaka sudjeluje u Ljetnoj školi. Suradnja je formalizirana sporazumom koji su potpisali Hrvatska samouprava Šeljina, Osnovna škola „Geza Kiss“, Školski okrug Sigeta i Sveučilište u Zagrebu.

„Na temelju tog sporazuma ostvaruje se redovita razmjena. Predstavnici škole iz Šeljina svake godine sudjeluju u Ljetnoj školi na Krku, dok su u početnim godinama studenti Sveučilišta u Zagrebu dolazili u Šeljin na stručnu praksu. Posljednje dvije godine organizira se i Zimska škola za nastavnike hrvatskog jezika u Mađarskoj, čime se suradnja dodatno proširila i učvrstila“, rekao je Robert Ronta, ravnatelj škole.

Sudionici naglašavaju kako su iskustva iznimno korisna. „Jezične vježbe, predavanja i

Sudionici škole

izleti pomažu nam da vlastito znanje prenese-mo na učenike i pokažemo im bogatstvo hrvatske kulturne baštine. Ovdje ne učimo samo pravopis i gramatiku nego se i međusobno povezujemo“, rekla je Magdalena Molnar Drinoczi, polaznica škole i nastavnica u Hrvatskoj gimnaziji Miroslava Krležu u Pečuhu.

Među sudionicima bila je i Timea Šakan-Škrin, ravnateljica Croaticae, koja je naglasila važnost ovakvih susreta za očuvanje jezika i kulture među Hrvatima izvan domovine. O ovogodišnjem programu priprema se i videoprilog koji će dodatno približiti sadržaj i atmosferu škole široj javnosti.

TŠŠ • croatica.hu

MARKO SEMELJAC (Szemelyácz Márk)

(1941. – 2025.)

Marko Semeljac rođen je 9. studenoga 1941. godine. Otac je troje djece – Andree, Zorana i Judit. Marko je bio djed i pradjed. Obitelji mu je bila imućna te je završila na Hortobágyu. Cijelu su obitelj deportirali u logor u Hortobágy – njih šestero, koliko ih je tad bilo u kući. Marko Semeljac preminuo je 9. listopada nakon duge bolesti. U snu.

Pod optužbom da su kulaci, odveli su cijelu obitelj: majku Katalin Koleszárisc Szemelyácz i oca Mihályu, djeda Jánosa Koleszáriscu (koji u tom trenutku nije bio kod kuće, bio je zatvoren, ali su i njega u kolo-

vozu odveli u Hortobágy), baku Jánosné Koleszárisc, majčinu sestru Máriju Koleszárisc, desetogodišnjeg Marka te majku Markove bake, Máriju Bozsánovics. Bez objašnjenja su došli 1950. u ljeto, 16. kolovoza, „ob noći oko dva sata“. Godine 1953., u ranu jesen,

obitelj se vratila kući iz logora u Hortobágyu s prisilnog rada. Baku Mariju ostavili su pokopan u Hortobágyu.

Marko je bio Hrvat iz Kukinja koji cijeli svoj život, sve do danas, do svoje djece i unuka, sa spomenicima na kukinjskom groblju predstavlja kontinuitet. Na trenutke identitet zatomi strahom za život, ali nikada izbrisan.

Dugo se nismo sreli iako sam u Kukinji odlazila od 1996. godine. Ali Markovu priču Kukinjčani nisu potezali. Kao i sve, i život i smrt imaju svjedoke, a neispričane priče nekad će ipak biti ispričane. Tako i priča marljivog Marka Semeljca, njegovih predaka i potomaka. S Markom sam dugo razgovarala – bio mi je sugovornik kod priprema za knjigu o Kukinju.

Neka Vam je laka rodna gruda, Marko. Počivajte u miru.

Branka Pavić Blažetin

I. međunarodni leksikografski skup LexiKonf2025 u Budimpešti

Od 29. rujna do 1. listopada u Budimpešti je održan I. međunarodni leksikografski skup LexiKonf2025, koji je organizirao Institut za leksikologiju Mađarskoga istraživačkog centra za lingvistiku. Skup čiji je radni jezik bio engleski okupio je brojne znanstvenike i stručnjake iz područja leksikografije i jezikoslovlja iz cijeloga svijeta, među kojima su sudjelovali i istaknuti hrvatski jezikoslovci.

Iz Staroslavenskog instituta iz Zagreba sudjelovali su Ana Mihaljević i Josip Mihaljević, a s Instituta za hrvatski jezik Milica Mihaljević, Lana Hudeček i Maja Matijević.

Skup je tijekom triju dana obuhvatio niz plenarnih predavanja, stručnih prezentacija i postera s naglaskom na digitalnu leksikografiju, rad s jezičnim korpusima, povijesne i dijalektne rječnike te primjenu umjetne inteligencije u prepoznavanju jezičnih pojava.

Posebna je pozornost posvećena razvoju mrežnih rječničkih baza podataka i povezivanju znanstvenih istraživanja s praktičnim potrebama korisnika – nastavnika, prevoditelja i jezičnih stručnjaka.

LexiKonf2025 predstavlja važan međunarodni forum za razmjenu iskustava i suvremenih pristupa u leksikografiji te važan doprinos unapređenju suradnje među europskim i svjetskim jezikoslovcima u digitalnom dobu.

Branka Pavić Blažetin

ŠIKLOŠ – Kako nesužbeno doznaje Hrvatski glasnik, u šikloškoj Osnovnoj školi Dorottye Kanizsai 24. rujna ugošćena je međunarodna učenička delegacija. Učenici srednjih škola stigli su u posjet iz Gimnazije Pula te iz pečuskog Hrvatskog vrtića, osnovne škole, gimnazije i učeničkog doma „Miroslav Krleža”. Nakon obilaska škole goste su dočekali prvašići koji pohađaju nastavu hrvatskoga kao manjinskoga jezika. Nakon samo tri tjedna učenja učenici su se predstavili na hrvatskom jeziku i kratkim stihovima pozdravili goste. Na kraju su gosti pozvani na međunarodni sat drame, gdje su osmaši održali višekulturnu dramsku radionicu uz tek minimalne komunikacijske nesporazume i mnogo smijeha. Program je podržala Hrvatska samouprava Šikloša.

„Luda glavo” – novi singl s animiranim spotom

Tamburaški sastav „Misija” i pjevač Marko Križanović predstavili su novi singl, „Luda glavo”, koji je dobio i posebno vizualno izdanje u obliku 3D animiranog videospota. Autor je glazbe i aranžmana Zoltán Vizvári, a tekst potpisuje Đurđa Habel. Produkcija nosi prepoznatljiv potpis Zoltána Vizvárija koji pjesmi daje moderan tamburaški zvuk. Spot je nastao u suradnji sa studijem SAN animation i donosi inovativan vizualni identitet koji tamburašku glazbu predstavlja na suvremen način, spajajući tradiciju s modernim aranžmanom i upečatljivom estetikom.

PEČUH – Kako neslužbeno doznaje Hrvatski glasnik, s Folklornim ansamblom „Jedinstvo” iz Splita, koji je u Mađarskoj boravio do malo tjedan dana – od Pečuha preko Budimpešte do Šoprona, bili su i politički predstavnici i djelatnici Splitsko-dalmatinske županije i grada te voditelj splitske podružnice Hrvatske matice iseljenika Ante Čaleta. On se na svojoj Facebook stranici pohvalio kako su tijekom posjeta Pečuhu posjetili hrvatske institucije u Pečuhu: Hrvatski klub „August Šenoa”, Hrvatsko kazalište Pečuh i pečuški Ured HDS-a te su se sreli s predsjednikom HDS-a Ivanom Gukanom. Tako su u delegaciji koja je posjetila hrvatske institucije u Pečuhu bili zamjenik župana i predsjednik Gospodarsko-socijalnog vijeća Splitsko-dalmatinske županije Ante Šošić, pročelnik Upravnog odjela za kulturu, sport i tehničku kulturu Županije splitsko-dalmatinske Željko Primorac, predsjednik FA-a „Jedinstvo” Emin Sarajlić i drugi.